

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ปัจจุบันแทบทุกประเทศต่างก็ทุ่มเทพัฒนาการศึกษาเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาด้วยความเชื่อร่วมกันว่า ประเทศที่เจริญด้วยกำลังปัญญาเท่านั้นจึงจะมีความสามารถในการแข่งขันได้ในเวทีโลก มิใช่ประเทศที่มีแต่กำลังทหาร หรือทรัพยากรอย่างที่เคยเป็นมาในอดีต (อมรวิรัช นาคทรพรพ. 2541 : 5) สำหรับประเทศไทย การเรียนรู้ที่ดีของเด็กอย่างที่ได้ฝึมนั้นที่จริงแล้วขณะนี้ยังไม่เกิดขึ้นชัดเจนเพราะระบบการศึกษาหรือรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้เป็นบรรทัดฐาน(Nom)ยังไม่ถูกทาง เนื่องจากไปเน้นที่ความรู้ซึ่งไม่สอดคล้องกับโลกยุคอนาคตที่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่เลยความรู้ไปสู่การส่งเสริมจินตนาการ(Imagination)และความคิดสร้างสรรค์(Creativity)มีทักษะในการสื่อสาร มีความสามารถในการสื่อสารที่ดี คือต้องคิดดี คิดเป็นและต้องรู้ว่าคนอื่นคิดอย่างไรด้วย การเรียนรู้จึงต้องกว้างออกไปมากต้องเข้าใจบริบท ต้องเข้าใจคนอื่นเข้าใจสิ่งแวดล้อมและเข้าใจสังคม จึงจะสื่อสารได้ดี ซึ่งการจัดการความรู้ก็เป็นไปตามเป้าหมายนั้น (สถานศึกษากับการจัดการความรู้เพื่อสังคม. 2548 : 1) นอกจากนั้นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ไม่น่าจะทำหน้าที่ได้ เพราะคนแต่ละคนต้องการการสื่อสาร เมื่อใดที่เกิดการสื่อสารเมื่อนั้นจะเกิดการเรียนรู้ แต่วิธีการศึกษาในโรงเรียนเป็นการตัดการสื่อสารเป็นการส่งสาร เพราะครูมีสารอยู่แล้วก็ส่งสารนั้นออกมาให้นักเรียนที่นั่งอยู่ในห้องแล้วก็คิดว่านักเรียนรับสารนั้นได้มากน้อยเท่าใด วิธีนี้จึงไม่น่าจะเป็นวิธีการศึกษาที่แท้จริง หากโรงเรียนพยายามใช้การสื่อสารระหว่างกัน ระหว่างแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งในระดับครูด้วยกันเองและครูกับนักเรียนจะก่อให้เกิดการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาได้อย่างรวดเร็ว เพราะมนุษย์สามารถสื่อสารสัมพันธ์ได้ทั้งสองทางและได้เรื่องอื่นเพิ่มขึ้นมา นอกเหนือจากเรื่องของความรู้ เช่น เรื่องของกระบวนการทัศน เรื่องของพฤติกรรมเป็นต้น ดังนั้น ครู จึงควรปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้เป็นผู้จัดการความรู้ กระบวนการพัฒนาครูดำเนินการเพื่อช่วยให้เพิ่มพูนความรู้ความชำนาญในการทำงานให้ปรากฏขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วยการฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติจริง การศึกษาดูงาน การให้การนิเทศ และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญในการคิดวิเคราะห์ ปรับเปลี่ยนแนวคิดแบบค่อยเป็นค่อยไป ให้ครูได้เรียนรู้การทำงานจากการลองผิดลองถูกโดยมีครูต้นแบบเป็นที่เลี้ยงและให้คำปรึกษา คุณลักษณะขององค์การยุคใหม่ในการปรับองค์การให้ทันโลก คือ องค์การนั้นควร

เป็นองค์การที่แสวงหาโอกาสในการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ซึ่งการปรับระบบองค์การต้องพัฒนาระบบการบริหารให้องค์การวิ่งไปข้างหน้าได้เต็มขีดความสามารถ องค์การยุคปัจจุบันควรพัฒนาระบบการบริหาร คือ ต้องเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่งประกอบด้วย การเรียนรู้ภาวะผู้นำ(Leadership) เรียนรู้การทำงานเป็นทีม (Team Learning) เรียนรู้การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) ต้องมีการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ (Total Quality Management : TQM) ต้องมีกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่อง (Continuous Process Improvement) ต้องมีการบริหารองค์ความรู้ (Knowledge Management) องค์การเรียนรู้เป็นองค์การที่ขยายขีดความสามารถและเพิ่มศักยภาพเพื่อสร้างผลงานและสร้างอนาคตอย่างต่อเนื่องโดยผู้คนในองค์การต่างก็เรียนรู้วิธีที่จะเรียนรู้ด้วยกัน อย่างต่อเนื่อง (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2548, อ้างถึงในรัตน เทียงตรง. 2549 : 2)

คุณสมบัติของมนุษย์ที่สำคัญอย่างหนึ่งคือความพร้อมต่อการปรับเปลี่ยนและการตอบสนองเพื่อความอยู่รอด โดยมนุษย์มีความสามารถพิเศษในการเรียนรู้พัฒนาการและเป็นไปอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วซึ่งก็ส่งผลทั้งเชิงบวกและเชิงลบให้กับสังคมมนุษย์ที่ยังคงยึดติดกับอำนาจจึงก่อให้เกิดการแข่งขันกันขึ้นมีการชิงความได้เปรียบ โดยใช้ “ความรู้” ที่เหนือกว่าเป็นฐานพลังในการแข่งขัน องค์การชั้นนำ หน่วยงานจึงเห็นความจำเป็นของการจัดการองค์ความรู้และถือว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อความอยู่รอดและการเติบโตขององค์การ (บดินทร์ วิจารณ์. 2547, อ้างถึงในวสันต์ ลาจน์ทีก. 2548 : 3)

มนุษย์มีลักษณะพิเศษคือสามารถเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้ตลอดเวลา การเรียนรู้และสั่งสมความรู้พัฒนาวิชาการต่าง ๆ ให้ก้าวหน้าทำให้มีการคิดค้นสิ่งต่าง ๆ มากมายและที่สำคัญคือวิชาการที่เป็นความรู้เหล่านั้นมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ความสะดวกสบาย การแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางด้านที่อยู่อาศัย การเดินทาง ยามเจ็บป่วยก็มียารักษาโรคและวิธีการรักษา ทำให้มนุษย์ได้และมีสภาพเหนือกว่าสัตว์ต่าง ๆ ทั้งหลายในโลก มนุษย์ไม่มีเขี้ยว ไม่มีเล็บหรืออาวุธประจำตัวที่จะต่อสู้แย่งสัตว์ทั้งหลาย แต่ด้วยการที่มีความรู้และเก็บสั่งสมความรู้ รู้จักคิด รู้จักเหตุผลทำให้การใช้ปัญญาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน (ชิน ภูสุวรรณ. 2547, อ้างถึงในวสันต์ ลาจน์ทีก. 2548 : 3)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ หมายถึง ครูผู้สอนและผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเน้นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญ สถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น และทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้ อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุล กันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและ แหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคลากรในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตาม ศักยภาพ และ

ในมาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้อง เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” ดังนั้น บทบาทของสถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ใกล้ชิดผู้เรียนและชุมชนมากที่สุด จึง ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองต่อการจัดการศึกษาและควรมีบทบาทที่ไม่จำกัดอยู่เพียงการให้บริการ ทางการศึกษาในระบบเท่านั้น แต่จะต้องมีความสามารถในการจัดการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยที่มุ่งปลูกฝังคุณลักษณะความเป็นผู้ใฝ่รู้ และรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองอย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิตให้กับผู้เรียนซึ่งครอบคลุมทุกเพศทุกวัยในชุมชนและสังคม ในปัจจุบันการ เปลี่ยนแปลงของสังคม เป็นไปด้วยความรวดเร็วมีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดคิดหรือคาดการณ์ได้ เกิดขึ้นอยู่เสมอ มีแนวคิดและนวัตกรรมใหม่เกิดขึ้น นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง มีการแข่งขันกันมาก ขึ้น องค์กร ผู้นำ ผู้ตามในบางองค์กรต้องประสบกับความล้มเหลว เพราะปรับเปลี่ยนไม่ทันกับ เหตุการณ์ องค์กรต่าง ๆ จึงต้องตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลง และการปฏิบัติตามความคิดในการ ทำงานในการบริหารทรัพยากรทั้งหลายให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การพัฒนาองค์กรใด ๆ โดยเฉพาะสถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กร ทางการศึกษาที่ควรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ยิ่งกว่าองค์กรประเภทใด ๆ นั้น เป็นแนวคิดที่ น่าสนใจ น่าศึกษาค้นคว้าวิจัย เพื่อการเสริมสร้างและขยายองค์ความรู้และเพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับ การพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาหรือสังคมโดยรวม(รัตน เทียงตรง. 2549 : 2) ความต้องการ

พัฒนาบุคลากรให้รวดเร็วต้องยึดหลักสำคัญ 4 ประการคือ สร้างความเจริญงอกงามทางปัญญา ความคิด จิตใจและคุณธรรม การใช้และอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม การก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ ความสมดุลระหว่างการพึ่งพาตนเอง ความมุ่งหมายที่จะพัฒนาบุคคลทั้งในด้านสติปัญญา ด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านร่างกายให้สมดุลกลมกลืนกัน

สภาพการจัดการความรู้ ในสถานศึกษาสังกัด สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาในสังกัด ปีการศึกษา 2547 มีหลายโรงเรียนที่ยังต้องการความช่วยเหลือ รับการนิเทศเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การจัดทำวิสัยทัศน์และถึงแม้จะมีวิสัยทัศน์แล้วแต่ไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้สถานศึกษาขาดเป้าหมายที่ชัดเจนในการบรรลุผลการจัดการศึกษา (รัตน์ เทียงตรง. 2549 : 3) สถานศึกษา มีภารกิจที่นอกเหนือจากหน้าที่หลักทางวิชาการอีกมาก ถึงแม้ว่าสถานศึกษาจะได้รับยกฐานะเป็นนิติบุคคลแล้วก็ตาม แต่ยังคงบริหารแบบรองรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัดและแม้ว่าแต่ละโรงเรียนเป็นนิติบุคคลสมบูรณ์แล้ว ก็ยังขาดแคลนบุคลากรเป็นจำนวนมากในการทำหน้าที่พัฒนาการศึกษา และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางการศึกษา ขาดความโดดเด่นด้านการตัดสินใจ และความเป็นผู้นำทางวิชาการ (รัตน์ เทียงตรง. 2549 : 3) และการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถแยกสภาพการได้ 2 ลักษณะ คือ ด้านสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ภาวะของการแข่งขันทั้งในปัจจุบันและอนาคต ไม่ปรากฏว่าหน่วยงานทางการศึกษาจะมีความเป็นเลิศในการปฏิบัติงาน เท่าที่ควร กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม และเศรษฐกิจยุคใหม่ (New Economy) มีการแข่งขันกันด้านทุนทางปัญญา ความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ความรู้ที่เพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าในทุก 2 -3 ปี การเรียนรู้ที่เร็วกว่า (Faster Learning) จะทำให้องค์กรได้เปรียบในการแข่งขัน ด้านสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ผู้ปฏิบัติงานก่อให้เกิดความผิดพลาดซ้ำ ทั้งโดยเจตนา และรู้ไม่เท่าทันโลกและประสบการณ์ ความรู้มีอยู่ที่ผู้เชี่ยวชาญเมื่อย้ายหรือลาออกไป ความรู้ก็จะติดตัวไปกับผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้น การถ่ายทอดความรู้ไม่สม่ำเสมอ บางครั้งผู้รับการถ่ายทอดไม่ยอมรับวิธีการและไม่ใส่ใจที่จะรับการถ่ายทอด ครูขาดประสิทธิภาพ ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้องค์กร ขาดความรู้ขึ้นไปโรงเรียนมีความเป็นเลิศ(Best Practice) แต่ไม่เคยนำมาใช้ และบางครั้งก็ไม่รู้ว่า ความเป็นเลิศ (Best Practice) ของตนคืออะไร โรงเรียน มีความคิดริเริ่มซ้ำซ้อน (Wheel Reinvention) หรือเรื่องเดียวกันตลอดเวลา (รัตน์ เทียงตรง. 2549 : 3) โดยธรรมชาติของการหมุนเวียนผู้เรียนแล้วน่าจะมีคลังความรู้มากมาย โรงเรียนต้องการผลงานที่ดีขึ้นในเรื่องของผลผลิตและคุณภาพการตอบสนองที่ดีที่

จัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้เกิดความไม่เข้าใจต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และในบางครั้งบุคลากรไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน ทำให้ผู้เรียนและโรงเรียนเสียประโยชน์

การจัดการความรู้ในสถานศึกษาจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2548, อ้างถึงในรัตน์ เทียงตรง. 2549 : 3) ที่มุ่งเป้าหมายไปที่คุณภาพผู้เรียนซึ่งเป็นกลไกสำคัญ คือ ความรู้ความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษานั้น ๆ ต้องดำเนินการร่วมกันตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เพื่อการบริการประชาชนสู่ความเป็นเลิศ และมีระบบการบริหารคุณภาพโดยรวมและในบางครั้งการจัดการความรู้ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรที่จัดการเรียนการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยอาจทำสิ่งที่มีอยู่เดิมมาปรับเปลี่ยนกระบวนการที่ไม่จำเป็นต้องมีการลงทุนเพิ่มได้ ประกอบกับ แนวคิดการจัดการความรู้ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่นแนวคิดของสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้ (2548) ที่ได้นำเสนอ โมเดลปลาหู เป็นทางเลือกหนึ่งของการจัดการความรู้ในองค์กรต่าง ๆ ในโรงเรียนให้สามารถพัฒนาตนเองและหน่วยงาน ตามการปฏิรูประบบราชการและการศึกษา หากมีการดำเนินการจัดการความรู้อย่างจริงจังในทุกสถานศึกษาจะเป็นผลทำให้การศึกษาของไทย ก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศได้

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการพัฒนาองค์กรใด ๆ โดยเฉพาะสถานศึกษากรณีศึกษา มีปัญหาหลายด้าน ถ้าหากสถานศึกษาไม่มีการกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการส่งบุคลากรไปฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดเก็บเอกสารการฝึกอบรมที่ถูกต้อง จะเป็นการลงทุนที่สูญเปล่า การไม่แบ่งปันความรู้ เมื่อส่งครูหรือบุคลากรทางการศึกษาไปอบรมหรือฝึกอบรม แต่หลังจากที่กลับมาแล้ว เก็บความรู้ไว้คนเดียวหรือไม่สามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ไม่ประชุมเล่าสู่กันฟังและบุคลากรในสถานศึกษาคนอื่นก็ไม่สามารถทราบหรือรู้เลยว่าคนที่ไปอบรมได้อะไรกลับมา ปัญหาการจัดเก็บความรู้ เมื่อไปอบรมหรือสัมมนา ไม่มีการเก็บบันทึกรายงานหรือจัดเก็บอย่างไม่เป็นระบบในฐานข้อมูล ก็จะทำให้การลงทุนนั้นเสียเปล่า (สถาบันพัฒนาผู้บริหาร. 2548 : 25)

จากแนวคิดและข้อสังเกตต่าง ๆ ดังกล่าว โรงเรียนกัลยาวิทย์ สังกัดสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ได้กำหนดเป้าหมายในการทำงานของบุคลากร วางแผนการปฏิบัติงาน มีบุคลากรตรงกับความรู้ ความสามารถ ส่งเสริมและพัฒนาการนำสื่อและนวัตกรรมทางเทคโนโลยีอันทันสมัย พัฒนาให้บุคลากรเป็นผู้มีศักยภาพสูงขึ้น จัดอบรมพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบันประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรเนื่องจาก สอบบรรจุเข้าเป็นข้าราชการครูกันมาก ทางโรงเรียนจึงต้องคัดสรรบุคลากรเข้ามาทำงานใหม่ ทำให้งานบางอย่างไม่เป็นไปตามที่

กำหนด ผู้วิจัยจึงสนใจ สภาพการจัดการความรู้ ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 2 เพื่อศึกษาว่ากรณีโรงเรียนกัลยวิทย์ มีสภาพการจัดการความรู้ในด้านการกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้ การสร้างคลังความรู้ รวบรวมความรู้ อยู่ในระดับใด การตั้งใจมุ่งมั่นดำเนินการ การสร้างบรรยากาศสนับสนุนให้สมาชิกทุกคนร่วมมือกัน มีการใช้บุคลากรที่มีตรงตามความสามารถหรือไม่ แนวทางที่ใช้ในการจัดการความรู้ การถ่ายทอดความรู้ ความสุขในการทำงานแบบมีส่วนร่วม เป็นอย่างไร ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมความเป็นผู้นำและผู้ตามไปสู่ความชำนาญในการจัดการเรียนการสอน การจัดทำเพิ่มผลงานทั้งของผู้เรียนและผู้สอนเป็นอย่างไร เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงสภาพการจัดการความรู้ในโรงเรียนกัลยวิทย์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการจัดการความรู้ในโรงเรียนกัลยวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบสภาพการจัดการความรู้ในโรงเรียนกัลยวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2
2. นำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงสภาพการจัดการความรู้ในโรงเรียนกัลยวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนกัลยวิทย์ จำนวน 37 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการจัดการความรู้ตามแนวทางของ สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม โดยใช้กรอบแนวคิด โมเดลปลาทู (ศคส.สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม. 2548 : 5) ในด้าน

1. การกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้
3. การสร้างคลังความรู้ รวบรวมความรู้
3. ขอบเขตด้านพื้นที่
ได้แก่ โรงเรียนกัลยาวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา
ได้แก่ ระหว่าง เดือน มีนาคม - เดือน เมษายน พ.ศ. 2553

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. การกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแบ่งปันความรู้
3. การสร้างคลังความรู้ รวบรวมความรู้

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพการจัดการความรู้ หมายถึง สถานะทั่วไปในการจัดการความรู้ที่เป็นตามธรรมชาติ การดำเนินการต่าง ๆ ที่ไม่มีระบบระเบียบ ไม่มีกฎเกณฑ์ ความรู้เมื่อได้รับมาแล้วไม่ถ่ายทอดหรือไม่สามารถถ่ายทอดออกไปได้

การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการในการสร้างความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง เผยแพร่ความรู้ทั่วทั้งองค์กร สร้างและรักษา สนับสนุนให้องค์กรใช้ความรู้ รวบรวมความรู้ที่เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ ของคนภายในองค์กรให้บรรลุพันธกิจ โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์กรเดียวกัน นำความรู้ที่ได้มา วิเคราะห์ สังเคราะห์ จำแนก จัดระบบ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การเผยแพร่ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทัศนคติที่มีอยู่ในตัวตนทุกคน

การกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้ หมายถึง การกำหนดแนวทางที่ชัดเจนว่าต้องการบรรลุผลงานอะไร และต้องเป็นผลงานที่สอดคล้องกับนโยบายและพันธกิจของสถานศึกษาชั้น

พื้นฐานเป้าหมายการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพงานให้มีคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ เพื่อเพิ่มคุณภาพงานและปริมาณของผลงานพัฒนาคนพัฒนาผู้ปฏิบัติงานให้ได้รับประโยชน์สร้างสรรค์องค์กร ให้ดำเนินการให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจและกลยุทธ์ให้เป็นองค์กรที่มีคุณภาพในอนาคต

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้ หมายถึง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้แนวทางการทำงาน, ประสบการณ์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ในองค์กรและการร่วมคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้รับผิดชอบในแต่ละองค์กร จัดการประชุม การเอาความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคนมาถ่ายทอด เล่าสู่กันฟัง มาแบ่งปันกัน การนำข่าวสาร สารสนเทศ เทคโนโลยี ความรู้ นวัตกรรมของคนในองค์กรและนอกองค์กรที่ได้รับนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันการใช้ระบบพี่เลี้ยง การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

การสร้างคลังความรู้ รวบรวมความรู้ หมายถึง การรวบรวมความรู้ โดยรวบรวมมาจากประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การนำมาประยุกต์ใช้นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน นำการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ได้มาจัดเก็บอย่างเป็นระบบ การใช้การบันทึก การมีเพิ่มสะสมผลงานส่วนบุคคล การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถสืบค้น ค้นหาและสะดวกในการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ของโรงเรียนกัลยวิทย์

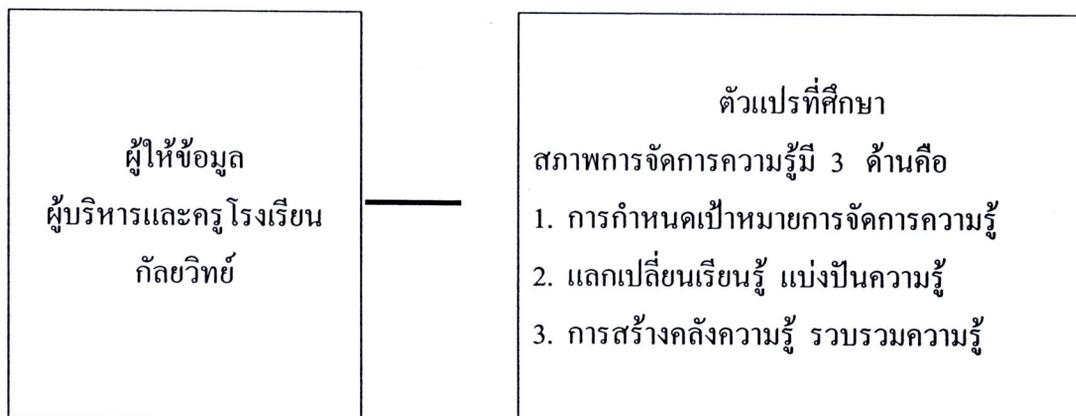
ครู หมายถึง ครูในโรงเรียนกัลยวิทย์

สถานศึกษาโรงเรียนกัลยวิทย์ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 - ประถมศึกษาปีที่ 6

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการจัดการความรู้ตามแนวทางของ สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม โดยใช้กรอบแนวคิด โมเดลปลาทู (สคส.สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม. 2548 : 5) ในด้าน

1. การกำหนดเป้าหมายการจัดการความรู้
2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้
3. การสร้างคลังความรู้ รวบรวมความรู้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย